

Gent de la Casa de la Gran

Testimonis de
la transformació
de Barcelona,
1977-1983

Gent de la Casa Gran

Testimonis de
la transformació
de Barcelona,
1977-1983

L'Associació Consell de Cent, que aplega els exregidors i les exregidores dels ajuntaments democràtics, ens vam plantejar, conjuntament amb el MUHBA, com recuperar, reflexionar i debatre sobre les propostes promogudes pels primers consistoris democràtics a Barcelona.

Es van organitzar tres cicles entre 2017 i 2019, on un seguit de persones protagonistes d'aquell període van explicar els processos viscuts, els problemes generats entorn de la gestió i les profundes transformacions produïdes.

El cicle es va pensar de forma que no hi intervinguessin tan sols regidors i regidores sinó especialment persones funcionàries, tècniques i treballadores. D'aquí ve el títol del cicle: *Gent de la Casa Gran. Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983*.

Això ens permet avui disposar d'aquests testimonis que ja formen part de la nostra memòria històrica. Dissortadament, alguns dels i les ponents ja no són entre nosaltres. Vagi per a ells un emocionat record.

Ara que publiquem aquest cicle de conferències, volem agrair al MUHBA els esforços realitzats pel seu director Joan Roca i Albert i tot l'equip del museu. També als exregidors i les exregidores i, especialment, a la gent de la Casa Gran, que han participat en aquest cicle.

Creiem que s'ha aconseguit recollir una reflexió col·lectiva per mitjà d'un seguit de visions, que vam procurar que fossin plurals. A cada sessió hi havia una fila zero, des d'on persones coneixedores del tema podien intervenir. També el públic assistent podia prendre la paraula, ampliant així el debat.

Hem de constatar amb satisfacció que aquests materials ja han servit per elaborar tesis doctorals sobre

aquest període de la història de l'Ajuntament de Barcelona.

Al llarg dels tres cicles i d'un total de deu sessions es pot comprovar com es va anar transformant el funcionament de l'Ajuntament. Com van anar apareixent tot un seguit de propostes que amb el temps van fer, i crec que no soc triomfalista, que l'Ajuntament de Barcelona esdevingués un punt de referència en molts aspectes de les polítiques municipals.

El darrer cicle de l'any 2019 va coincidir amb la celebració dels 40 anys d'ajuntaments democràtics. A l'acte celebrat al Saló de Cent en presència de l'alcaldeessa Ada Colau, exalcaldes, regidors, regidores, consellers, conselleres de districte i persones funcionàries, tècniques i treballadores d'aquell període, vaig tenir l'oportunitat d'explicar com aquestes conferències ens donaven una valuosa informació sobre un període en què, malgrat les dificultats i els inconvenients, es treballava amb una enorme il·lusió, trencant amb un passat històric sòrdid.

I, alhora, es contribuïa a la construcció de l'estat del benestar des del Municipalisme. Aquesta afirmació creiem que es pot constatar veient i escoltant les conferències d'aquest cicle.

Esperem, doncs, que l'edició d'aquesta publicació sigui útil per a historiadors, estudiosos i especialment per als veïns i veïnes de Barcelona.

Amb aquest desig publiquem *Gent de la Casa Gran. Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983*.

Eugeni Forradellas Bombardó

President de l'Associació Consell de Cent

Introducció	9
Primer cicle de conferències	
La transició a Barcelona: les eleccions municipals de 1979	13
Urbanisme: del Pla Comarcal a la planificació democràtica	16
Planificació estratègica: sistemes d'informació i comunicació	19
Economia i finances: pressupost i endeutament	22
Segon cicle de conferències	
Barcelona i àrea metropolitana	26
Barcelona i els serveis a les persones	29
Barcelona i espai públic: transport i circulació	32
Tercer cicle de conferències	
Barcelona i la cultura	36
Barcelona i els districtes	39
Barcelona i el moviment veïnal	42

Introducció

Gent de la Casa Gran de Barcelona

Recuperació de la història i la memòria dels primers consistoris democràtics

Aina Mercader

Entre el 2017 i el 2019, l'Associació Consell de Cent i la direcció del MUHBA van treballar plegats per organitzar una sèrie de conferències centrades en el paper dels tècnics municipals en les iniciatives, els plans i les propostes promogudes per l'Ajuntament de Barcelona entre 1977 i 1983; és a dir, en el trànsit cap a la democràcia i durant el primer consistori electe després de la dictadura franquista. Les conferències es van emmarcar en aquest període de set anys amb la intenció de situar el focus en les persones dels equips tècnics, sovint poc conegudes, que van protagonitzar la gestió municipal en els darrers anys predemocràtics i en els inicis de la democràcia i sense les quals no es pot entendre l'embranchada posterior en la creació d'un nou model de ciutat i de governança. Algunes d'aquestes persones van esdevenir després regidors i regidores del consistori.

Quin n'era el context polític? Als municipis, la democràcia no va arribar fins al 1979. El 15 de juny de 1977 —gairebé dos anys després de la mort del dictador— es van celebrar eleccions generals per escollir els

membres de les Corts espanyoles. El 29 de setembre del mateix any es va restablir la Generalitat de Catalunya; tanmateix, però, no hi hauria eleccions al Parlament fins al 1980, i l'Estatut d'Autonomia s'aprovaria un any abans. El 6 de desembre de 1978 es va ratificar la Constitució espanyola. El 3 d'abril de 1979 se celebraren les primeres eleccions municipals des de la restauració de la democràcia. Finalment, el 19 d'abril del mateix any, es va constituir el primer ajuntament democràtic de la ciutat, després de trenta-sis anys de franquisme.

Aquests tres cicles de conferències els va impulsar l'Associació Consell de Cent —entitat formada per exregidors i exregidores democràtics de l'Ajuntament de Barcelona—, coordinats per Eugeni Forradellas, Carme San Miguel i Joan Roca i Albert, director del MUHBA. Es van desenvolupar en deu sessions, al llarg de les quals es van tractar qüestions municipals centrades en la transformació política, social i administrativa de la ciutat de Barcelona en aquells anys convulsos. Els eixos fonamentals van ser: les primeres eleccions, l'urbanisme, la planificació en la comunicació i sistemes d'informació, les finances, l'àrea metropolitana, els serveis a les persones, la gestió de l'espai públic i els serveis culturals, l'organització dels districtes i, per cloure el programa, la mobilització veïnal.

El volum *Gent de la Casa Gran. Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983* aplega les deu sessions, que tingueren lloc els anys 2017, 2018 i 2019, en un format de taules-debat que van reunir convidats excepcionals i protagonistes de primera mà d'aquell moment de canvi. Tots eren Gent de la Casa Gran, és a dir, tècnics, funcionaris, gestors i regidors dels primers ajuntaments democràtics i predemocràtics que van

participar en els afers municipals i que foren capaços de construir un pont segur per passar de la dictadura a la nova etapa democràtica.

Aquestes jornades que, gràcies a un conjunt d'intervencions diverses i plurals, recuperen la memòria i la història del primer consistori democràtic i projecten reflexions fins al temps present, han servit també per reivindicar el paper dels treballadors i treballadores municipals compromesos amb el projecte. Alhora, s'ha fomentat el retrobament, temps després, de persones que van contribuir al canvi des dels despatxos i les oficines de diferents regidories i departaments de la Casa Gran.

Només així ha estat possible que *Gent de la Casa Gran. Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983* compili i presenti una poderosa eina de memòria històrica en relació amb la trajectòria de la ciutat cap a la democràcia, un conjunt de relats i converses, de dades i d'idees que encara no estaven recollides en la bibliografia existent, i que ara podem escoltar i veure gràcies a l'enregistrament de les xerrades. Es tracta de testimonis únics sobre un moment de canvi on tot estava per fer i tot era possible.

D'aquell període també sobresurt el consens de tots els grups polítics respecte als grans temes de ciutat. Una etapa de la qual es destaca sovint la creativitat i la dedicació de les persones implicades a l'hora de definir el nou model de Barcelona durant els primers anys de democràcia.

Primer cicle de conferències

Febrer-març 2017

La transició a Barcelona: les eleccions municipals de 1979

TAULA-DEBAT AMB: **Enric Truñó**, regidor de l'Ajuntament entre 1979 i 1998, va ser regidor de Joventut i del Districte de Sants-Montjuïc (PSC)

PRESIDIDA I MODERADA PER: **Eugeni Forradellas**, president de l'Associació Consell de Cent. Regidor de l'Ajuntament entre 1995 i 2007 (ICV)

15 | febrer | 2017

[Enregistrada de nou el 18 d'octubre de 2022]

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

La transició a Barcelona està lligada al nomenament, el 3 de desembre de 1976, de l'alcalde Josep Maria Socias Humbert, que va ocupar el càrrec fins al 2 de gener de 1979, uns mesos abans de les primeres eleccions municipals democràtiques. La tasca d'uns dels últims alcaldes no electes de la ciutat —de tarannà aperturista, en consonància amb els temps que corrien—, es recorda especialment per l'adquisició i compra de terrenys a bon preu, realitzada per l'arquitecte Joan Antoni Solans, aleshores delegat del Servei d'Urbanisme. La incorporació d'aquests terrenys al patrimoni municipal va ser decisiva perquè, anys després, els primers consistoris democràtics poguessin construir equipaments i zones verdes.

Vídeo de la sessió:

<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/la-transicio-barcelona-les-eleccions-municipals-de-1979>

A més, l'alcalde va impulsar una comissió municipal de partits polítics autoritzats, amb els quals va compartir dades i informació sobre l'estat de l'Ajuntament, així com un pla d'urgències per als barris. També va demostrar una actitud dialogant amb els moviments veïnals, representats per la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB), que aleshores tenia molta força al carrer.

Abans de les eleccions de 1979, els partits democràtics estaven en sintonia respecte a les accions que calia

Dia de les eleccions municipals, 3 d'abril de 1979. AFB - Pérez de Rozas

Plaça Sant Jaume el dia de presa de possessió del nou Ajuntament democràtic, 19 d'abril de 1979. AFB - Pérez de Rozas

portar a terme a l'Ajuntament: democratitzar-lo, modernitzar-lo des del punt de vista de la gestió administrativa, descentralitzar-lo i facilitar la participació ciutadana, com també desenvolupar polítiques socials que superessin l'antiga beneficència. Les eleccions municipals es van celebrar el 3 d'abril, i van donar pas a un acord polític de totes les forces democràtiques catalanistes, conegut com el Pacte de Progrés. El nou ajuntament, amb Narcís Serra com a alcalde, va prendre possessió el 18 d'abril de 1979.

Es formalitzà la creació d'àrees com la de Joventut o la de Serveis Socials, que no existien. Es recolliren demandes i reivindicacions dels barris, tot creant un llistat d'actuacions. I s'encetà la dinàmica de la descentralització, amb els consells municipals dels districtes. Començava a caminar, així, el primer consistori democràtic.

Urbanisme: del Pla Comarcal a la planificació democràtica

TAULA-DEBAT AMB: **Joan Antoni Solans**, delegat del Servei d'Urbanisme de l'Ajuntament entre 1977 i 1980, redactor del Pla General Metropolità; i **Rafael de Cáceres**, arquitecte, coordinador de projectes i obres de l'Ajuntament de Barcelona entre 1988 i 1993

PRESIDIDA PER: **Josep Miquel Abad**, tinent alcalde del primer ajuntament democràtic en l'àrea d'Urbanisme, entre 1979 i 1983 (PSUC)

MODERADA PER: **Joan Roca i Albert**, director del MUHBA

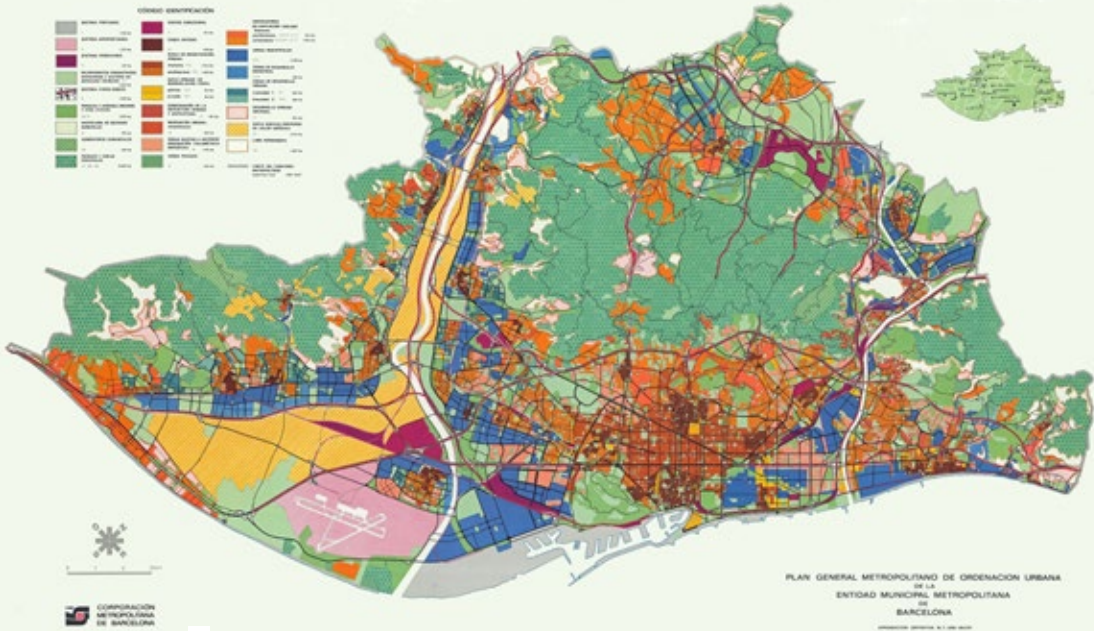
1 | març | 2017

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

El 14 de juliol de 1976, la Comissió Provincial d'Urbanisme de Barcelona va aprovar el Pla General Metropolità (PGM), que suposava la revisió del Pla Comarcal elaborat el 1953. El procés va anar precedit d'un debat ciutadà arreu dels barris, que comptà amb la implicació de col·legis professionals, com el d'aparelladors, com també amb nombroses al·legacions per part de diverses associacions veïnals que aplegaven les reivindicacions ciutadanes entorn de millores urbanístiques.

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/urbanisme-del-pla-comarcal-la-planificacio-democratica>

Pla General Metropolità, 1976. COAC

En plena guerra pel metre quadrat de sòl urbà, i en un context d’alta tensió ciutadana als carrers de la ciutat, també es van mobilitzar promotors urbanístics, especuladors i grans propietaris. El PGM, que afectava la capital catalana i vint-i-set municipis del seu entorn, proposava regular i endreçar el creixement de Barcelona, i en marcava els seus límits. Amb la seva aprovació es tancava el model “porciolista” i es fixava un marc general que donava estabilitat als principis de planejament urbà de la capital catalana.

Entre el gener de 1977 i l’abril del 1979, i de la mà de Joan Antoni Solans —delegat del servei d’Urbanisme

i un dels redactors del PGM—, l'Ajuntament va realitzar compres, cessions i expropiacions per una quantitat de gairebé tres-centes hectàrees. Aquest procés, que es va perllongar al llarg de vint-i-set mesos frenètics, dotava la ciutat de nombrosos espais que haurien de servir per abastir-la de serveis en un futur molt pròxim.

El primer consistori electe va començar a treballar amb una bona entesa amb les associacions de veïns i veïnes. Es van recollir les demandes ciutadanes i es va elaborar un primer pla d'inversió, on s'explicava el que es podia fer i el que no, tenint en compte la situació de crisi econòmica de l'Ajuntament. Fou així com la compra i expropiació de terrenys, promoguda durant la transició, va permetre a l'Ajuntament respondre a les necessitats dels barris amb celeritat, ja que hi havia una important reserva d'espais per construir equipaments, centres educatius, parcs i zones verdes.

L'alcaldé i el president de la Diputació visiten la Casa de la Caritat per a la remodelació del casc antic, 29 de juny de 1981. AFB - Pérez de Rozas

Planificació estratègica: sistemes d'informació i comunicació

TAULA-DEBAT AMB: **Manuel de Forn**, enginyer municipal entre 1967 i 1993, director del COM i de Serveis d'Informació de Base; i **Ernest Maragall**, informàtic i economista al Gabinet Tècnic de Programació entre 1970 i 1979

PRESIDIDA PER: **Guerau Ruiz Pena**, regidor de Règim Interior i Protecció Ciutadana entre 1983 i 1987, i regidor de Presidència entre 1987 i 1995 (PSC)

MODERADA PER: **Carme San Miguel**, regidora i presidenta de la Comissió de Mobilitat i Seguretat entre 1995 i 2003 (PSC)

15 | març | 2017

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

El Gabinet Tècnic de Programació i el Centre Ordinador Municipal (COM), impulsats durant el mandat de l'alcalde Josep Maria Porcioles, es consideren dos òrgans municipals decisius per a la reorganització i la modernització de l'Ajuntament de Barcelona, que es consolida en democràcia.

Després d'anys de repressió i desprestigi de l'administració municipal, el primer consistori electe (1979-1983) va posar sobre la taula el concepte de *servei públic*.

Tenia els reptes de sanejar els comptes —per sobreposar-se a la situació de dèficit—, demostrar que els nous regidors estaven capacitats per governar la ciutat i prendre el control efectiu de l'administració amb un plantejament reformista. Pel que fa a la gestió, es van definir els objectius següents: austeritat, eficiència, eficàcia, informació, descentralització, participació i visió metropolitana. En aquesta línia, el Gabinet de Programació va treballar en un nou pla d'inversions, el Pla d'Actuació Municipal i la reforma administrativa.

Hi va haver canvis rellevants en els àmbits dels treballadors i treballadores municipals, en el de l'organització i de la informació. Pel que fa al personal, es van haver de quantificar i identificar empleats i es van simplificar llocs de treball. Quant a l'organització, es va definir un organigrama clar amb funcions i serveis. I, en el terreny de la informació, es va desenvolupar la teoria de sistemes per al coneixement de l'entorn i es va vincular l'estadística amb la gestió.

Tanmateix, els resultats d'aquestes accions no es van poder veure fins al segon mandat (1983-1987). El primer consistori democràtic havia posat les bastides i fixat les bases per crear un ajuntament proper als ciutadans —proporcionava informació sobre la ciutat i les actuacions municipals—, a partir, per exemple, del projecte "Barcelona informació", que posteriorment seria el O10. S'havia definit un motlle de governança municipal que serviria com a model per a administracions posteriors.

Economia i finances: pressupost i endeutament

TAULA-DEBAT AMB: **Joan Angelet**, director dels serveis d'Hisenda de l'Ajuntament entre 1977 i 1979; i **Guillem Sánchez**, coordinador d'Hisenda entre 1983 i 1992

PRESIDIDA PER: **Joaquim de Nadal**, regidor de l'Ajuntament de Barcelona entre 1983 i 1999, va ser regidor en l'àrea de Finances (PSC)

MODERADA PER: **Antoni Comas**, regidor d'Hisenda entre 1979 i 1980 (CiU)

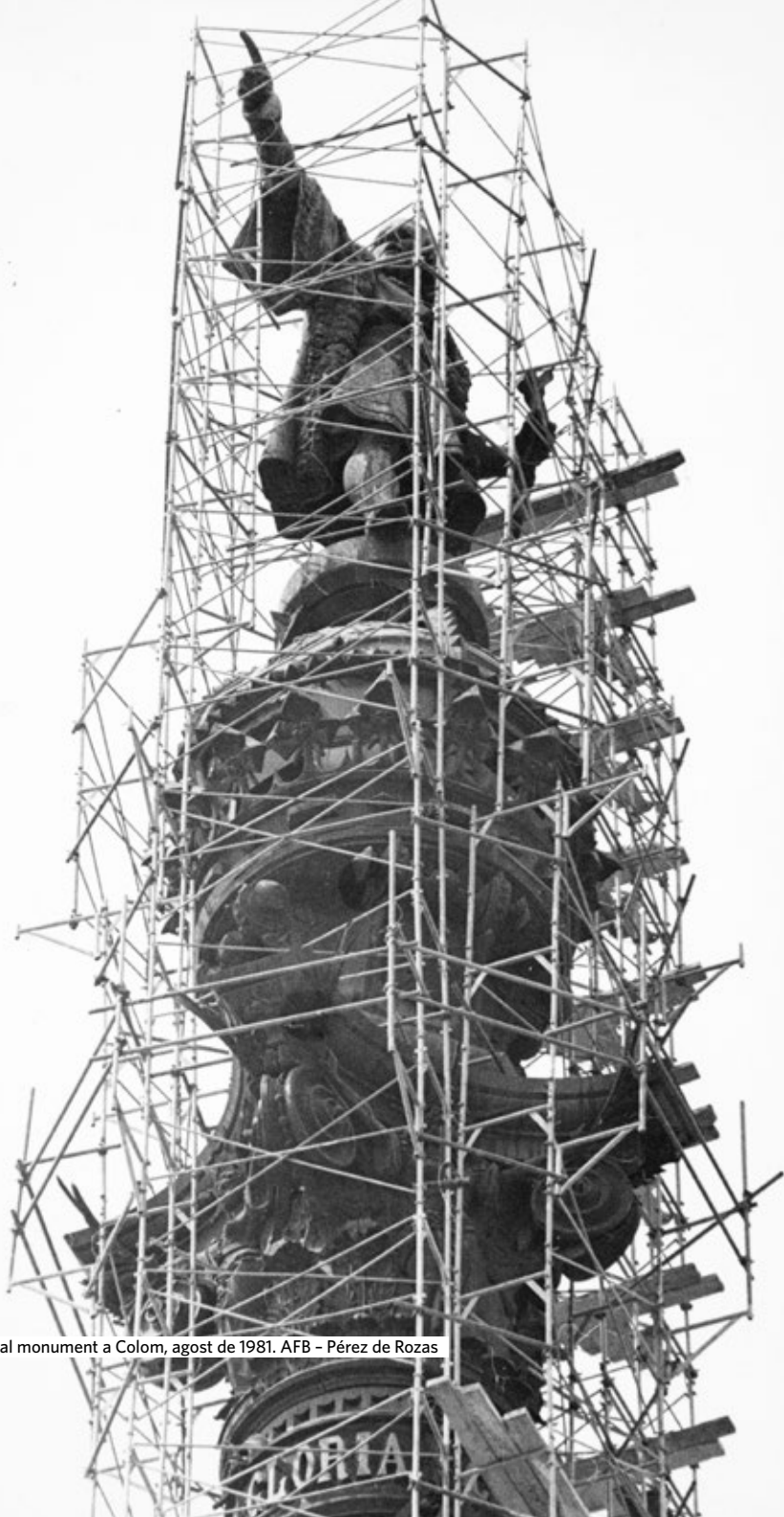
29 | març | 2017

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

El primer consistori electe es va trobar un ajuntament en fallida: per cada pesseta que s'ingressava se n'havien de pagar dues. Hi havia un sistema d'impostos locals caduc que no funcionava de manera correcta, amb la qual cosa la recaptació era minsa i desendreçada. A més, a finals dels setanta es va produir un fort endeutament municipal a causa, entre altres coses, de l'adquisició i compra de sòl, que va ser molt important en el període de l'alcalde Josep Maria Socias Humbert.

Tanmateix, la situació financera de l'ajuntament barceloní era generalitzada a altres consistoris. Els implicats en la Casa Gran durant aquells anys reconeixen que

Neteja i obres al monument a Colom, agost de 1981. AFB - Pérez de Rozas

l'Ajuntament va poder sortir-se'n gràcies a la liquidació del deute per part de l'Estat —negociada personalment per l'alcalde Narcís Serra— i la il·lusió generalitzada i les ganes de transformació social que es respirava arreu de la ciutat.

Entre altres iniciatives, i amb la intenció de conèixer el patrimoni de què disposava l'Ajuntament, es va realitzar un inventari de propietats —immobles, terrenys i monuments—. Alhora, es va regularitzar la situació financera i es va proposar una simplificació i millora de la gestió tributària municipal.

La gran reforma de les hisendes locals no va arribar fins al 1988, coincidint amb el tercer mandat municipal. Aquesta reforma va suposar una nova situació d'ingressos, que per fi podia fer front a les despeses. A partir de llavors, va començar a haver-hi un estalvi net que aniria augmentant amb els anys. Des del 1989, l'Ajuntament de Barcelona va passar a tenir superàvit pressupostari.

Obres i condicionament del carrer, a la Diagonal, aprofitant el mes d'agost, 1981. AFB - Pérez de Rozas

The background of the page is a photograph of a building facade, likely in a Mediterranean or Spanish style. It features several balconies with ornate railings. On the balconies, there are various items, including what appears to be laundry or decorative cloths. One prominent cloth on the left has a striped pattern. The overall color palette is warm, with shades of orange, yellow, and brown. The text is overlaid on the upper left portion of the image.

Segon cicle de conferències

Febrer-abril 2018

Barcelona i àrea metropolitana

TAULA-DEBAT AMB: **Francesc Artal**, economista, treballa a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, coneguda inicialment com a Corporació Metropolitana, entre 1975 i 2012; i **Juli Esteban**, arquitecte i membre de l'equip de redacció del Pla General Metropolità, treballa a la Corporació Metropolitana entre 1977 i 1988

PRESIDIDA PER: **Eugeni Forradellas**, president de l'Associació Consell de Cent, regidor de l'Ajuntament entre 1995 i 2007 (ICV)

MODERADA PER: **Rafael Pradas**, regidor de Cultura de l'Ajuntament entre 1979 i 1983 (PSUC) i, posteriorment, director de Comunicació i Relacions de l'Àrea Metropolitana entre 1982 i 1987

PRESENTADA PER: **Joan Roca i Albert**, director del MUHBA

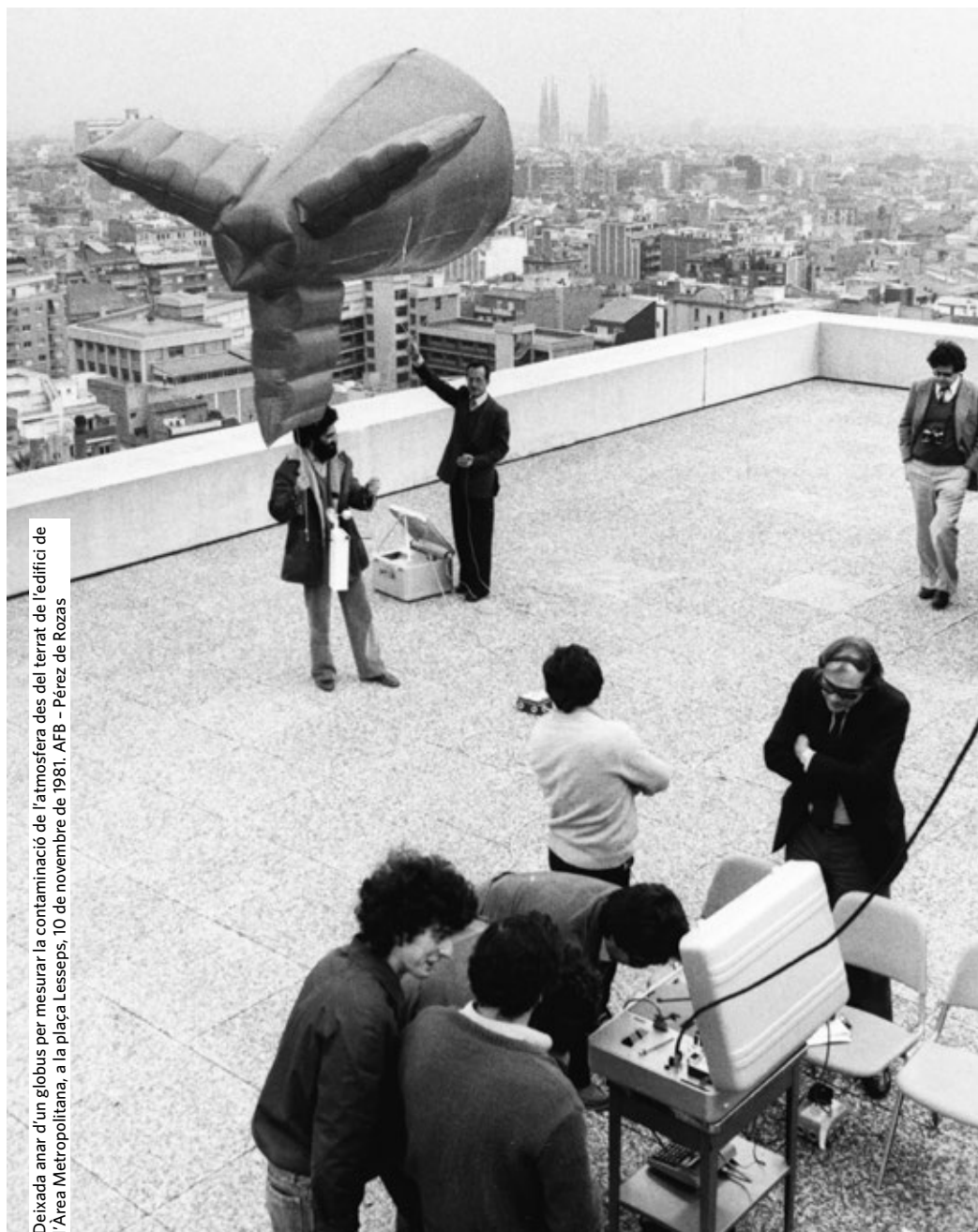
28 | febrer | 2018

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

Amb l'arribada al consistori del Pacte de Progrés (un acord de govern entre el PSC, PSUC, ERC i CiU), després dels comicis del 1979, la Corporació Metropolitana de Barcelona —formada el 1974 per la capital catalana i vint-i-set municipis dels voltants— va elaborar un pla per detectar els dèficits en equipaments educatius, sanitaris,

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/barcelona-i-area-metropolitana>

Deixada anar d'un globus per mesurar la contaminació de l'atmosfera des del terrat de l'edifici de l'Àrea Metropolitana, a la plaça Lesseps, 10 de novembre de 1981. AFB - Pérez de Rozas

esportius i culturals; va impulsar el Pla de Costes, que s'aprovaria posteriorment, el 1986; i va engregar diversos plans especials de reforma, així com projectes d'urbanització en les diferents localitats.

El 1987, la Generalitat va dissoldre la Corporació i els municipis es van reorganitzar en altres organismes supramunicipals (com la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana que coordinava l'Entitat Metropolitana del Transport, i l'Entitat Metropolitana de Serveis Hidràulics i del tractament de Residus). Es van desenvolupar competències sobre urbanisme, transport públic i servei de taxi, abastiment i sanejament d'aigua, i tractament i eliminació de residus, així com les obres de vertebració urbana amb la xarxa viària bàsica. També es va crear la xarxa de parcs públics, alhora que es treballava en la projecció internacional de Barcelona.

El 2010, la Generalitat va promoure la reunificació dels organismes en l'Àrea Metropolitana de Barcelona, formada per trenta-dos municipis, que la convertia en l'àrea metropolitana més gran de l'Estat.

Al llarg de les darreres quatre dècades, la realitat metropolitana i la idea de com ha de gestionar-se el creixement d'una ciutat ha canviat. A manera de balanç, els implicats en la Corporació Metropolitana i Àrea Metropolitana afirmen que, durant els diferents períodes, aquest ha estat un ens eminentment inversor: les entitats que n'han format part han contribuït a la creació d'espais públics, amb parcs i places, i han ajudat a millorar la qualitat de vida als pobles i les ciutats de l'entorn.

Barcelona i els serveis a les persones

TAULA-DEBAT AMB: **Carme Turégano**, cap de nucli orgànic intersectorial entre 1992 i 1997 i directora de Serveis a les Persones del districte de Sant Martí entre 2007 i 2012; i **Albert Serra**, gerent de Serveis Socials a les Persones entre 1991 i 1999

PRESIDIDA PER: **Eulàlia Vintró**, tinenta d'Alcaldia responsable de Benestar Social i d'Educació de l'Ajuntament entre 1983 i 1999 (ICV)

MODERADA PER: **Sara Blasi**, regidora de l'Ajuntament entre 1987 i 1995 (CiU)

14 | març | 2018

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

En els anys de transició política, els conceptes de *serveis a les persones* i de *benestar social* no existien, i per tant no suposaven una obligació per al sector públic.

Durant el primer mandat democràtic (1979-1983) es van constituir les àrees de Serveis Socials i Joventut, que foren pioneres a l'Estat. Lligat a la Regidoria de Serveis Socials, es va treballar a partir de la idea de "dret social" —estretament vinculat amb l'atenció a les demandes ciutadanes—, que substituïa les idees de "beneficència" i "caritat" associades a aquest tipus de serveis. L'any 1985, la Regidoria de Joventut va elaborar el primer

L'alcalde acomiada a la plaça Sant Jaume 500 nens i nenes que se'n van de vacances, organitzades per l'Àrea de Joventut de l'Ajuntament, 2 de juliol de 1981. AFB - Pérez de Rozas

Projecte Jove de planificació estratègica, que va comptar amb la participació de la ciutadania. Posteriorment, es van redactar els plans per a la gent gran, la infància i la dona, entre d'altres.

Els primers ajuntaments democràtics van operar amb molta imaginació i entusiasme a l'hora de definir el nou model de ciutat, sense un marc legal ni jurídic —la primera llei estatal de Serveis Socials no arribaria fins al 1984—, sense equipaments, i amb uns recursos econòmics i humans molt minsos. Es va idear un model de “serveis de proximitat”, a prop de les persones, amb una atenció bàsica i alhora especialitzada. Els “serveis personals”, a l'àmbit de la salut, l'educació i el lleure, van

impulsar les polítiques de participació —tot empoderant la ciutadania— i van contribuir a la coordinació d'àrees i la descentralització de serveis arreu dels deu districtes de la ciutat.

S'estava construint l'estat del benestar des del municipalisme democràtic. La consolidació dels serveis personals, però, no es va produir fins al segon i tercer mandat, ben entrats els anys vuitanta.

Primer número de *Barcelona Societat*, editada per l'Ajuntament de Barcelona

Barcelona i espai públic: transport i circulació

TAULA-DEBAT AMB: **Alfredo Morales**, coordinador de Transport i Circulació entre 1985 i 1991; **Juli Garcia Ramon**, cap de la unitat de Transport i Circulació entre 1965 i 2006; **Manel Villalante**, coordinador de Transport i Circulació entre 1991 i 1997; i **Miquel Bonilla**, Vicepresident de Transports Metropolitans de Barcelona entre 1979 i 1982

PRESIDIDA I MODERADA PER: **Joan Torres i Carol**, tinent d'alcalde de l'Àmbit de la Via Pública entre 1983 i 1995 (PSC), i president de TMB entre 1990 i 1995

4 | abril | 2018

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

Entre les dècades dels cinquanta i els setanta, totes les polítiques de mobilitat i transport de la ciutat s'havien articulades prenent com a element fonamental i privilegiat el vehicle privat, que era considerat com un símbol de poder i d'estatus social. En democràcia, el consistori electe va impulsar la primera formulació d'una política integral de mobilitat, que s'estructurava a partir de cinc eixos: la jerarquització viària, l'aparcament com a eina de gestió de la mobilitat, la seguretat i la disciplina, la participació, i la regulació i ordenació del trànsit. El carrer havia de ser un espai de convivència i de vertebració urbana per circular a peu, en vehicle privat o en vehicle públic. Es va

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/barcelona-i-espai-public-transport-i-circulacio>

Noves senyals de trànsit als carrers de Barcelona, març de 1980. AFB - Pérez de Rozas

treballar per millorar la qualitat de vida i la qualitat viària, i alhora es va lluitar contra la indisciplina i la congestió.

La tecnologia es va posar al servei de la millora de la mobilitat, i Barcelona va ser pionera en accions vinculades a la seguretat viària. L'obligatorietat de portar casc per als motociclistes i les "zones 30" abans que ho marqués la llei, així com l'enviament de multes per via telemàtica, en són alguns exemples.

Pel que fa al transport públic, els regidors electes van heretar el pla de metro vigent a finals dels cinquanta, una xarxa d'autobusos que havia ampliat línies durant la Transició i una situació caòtica des del punt de vista financer. Tanmateix, durant els primers mandats es va aconseguir millorar la situació.

La tasca dels primers consistoris electes pel que fa al transport va culminar el 1998, amb una de les fites de la mobilitat a la ciutat: el Pacte de Mobilitat, un espai de participació i de diàleg, que actua com a fòrum participatiu i espai de consens per millorar la mobilitat i la seguretat viària urbana.

Sala de Control de Trànsit. Ajuntament de Barcelona

The background of the page is a photograph of a building's facade, likely a residential or institutional building. It features several balconies with ornate railings. Laundry, including patterned cloths and towels, is hanging from the balconies. The entire image is overlaid with a semi-transparent orange filter. The text is positioned in the upper left quadrant.

Tercer cicle de conferències

Març-abril 2019

Barcelona i la cultura

TAULA AMB: **Cristina Mendoza**, treballadora de l'Ajuntament des de 1973, el 1982 és nomenada directora del Museu d'Art Modern

PRESIDIDA PER: **Rafael Pradas**, regidor de Cultura de l'Ajuntament entre 1979 i 1983 (PSUC)

MODERADA PER: **Joan Fuster i Sobrepere**, regidor de Cultura de l'Ajuntament entre 1995 i 1999 (PSC)

PRESENTADA PER: **Joan Roca i Albert**, director del MUHBA

21 | març | 2019

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

Els moviments populars de finals dels anys setanta reclamaven, entre altres necessitats, la construcció de centres de salut, escoles i equipaments de barri, com també la millora de l'espai urbà. Però, a excepció de les biblioteques de proximitat que demanaven les associacions de veïns i veïnes, la cultura no acostumava a aparèixer entre les reivindicacions.

La tasca de l'àrea de cultura durant el primer any de mandat democràtic va ser la reconstrucció de les institucions culturals que havien estat desateses durant el franquisme. L'ajuntament tenia un gruix important d'equipaments culturals i museus, però durant dècades no se n'havia fet difusió, i bona part del patrimoni restava ocult als ulls del gran públic.

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/barcelona-i-la-cultura>

Festes de la Mercè, setembre de 1979. AFB - Pérez de Rozas

Centre Cívic Guinardó, Masia Can Planàs, juny de 1982. AFB - Pérez de Rozas

Tot i el pocs mitjans econòmics i de personal, s'ha via de dotar la ciutat d'activitat cultural o col·laborar per aconseguir que aquesta activitat acabés emergint en forma d'exposicions, concerts, representacions teatrals, etc. Van ser uns anys prolífics.

Es van recuperar i inventar festes i tradicions —com el correfoc—, i s'institucionalitzà la festa major de la ciutat: la Mercè. També es va consolidar el Festival Grec, després d'una primera edició predemocràtica. Es va construir un programa d'exposicions públiques a La Virreina —així com a la capella de l'Antic Hospital, a Pedralbes i al Saló del Tinell—, es van fer passos per democratitzar el Gran Teatre del Liceu. També es va posar en marxa la xarxa de centres cívics: un conjunt de pulmons culturals descentralitzats, és a dir, localitzats als barris —el primer es va inaugurar al Guinardó l'any 1982— que, seguint el model de Bolonya, es van concebre per activar la cultura de base i com a punt de trobada de les entitats locals. Durant aquells primers anys es va redactar el *Llibre blanc dels museus* i el *Llibre blanc de les biblioteques*, que marcarien els futurs projectes culturals de la ciutat.

Barcelona i els districtes

TAULA-DEBAT AMB: **Jordi Sisquella**, coordinador del districte Sants-Montjuïc entre 1983 i 1987 i entre 1991 i 1995, i gerent del districte d'Horta-Guinardó entre 1995 i 1999

PRESIDIDA PER: **Albert Batlle**, regidor del districte d'Horta-Guinardó entre 1983 i el 2003 (PSC)

MODERADA PER: **Joaquima Alemany**, regidora de l'Ajuntament de Barcelona entre 1983 i 1989, i presidenta del districte de l'Eixample (CiU)

4 | abril | 2019

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

El “procés de descentralització” i el de “participació ciutadana” són dos dels temes emblemàtics del municipalisme democràtic. Durant el primer mandat del consistori electe (1979-1983), es van fer els primers passos en direcció a la configuració d'un ajuntament amb la gestió descentralitzada, que obria la porta a la participació ciutadana. També es van definir les competències dels futurs districtes, que aplegarien el conjunt de barris barcelonins.

Al llarg del segon mandat (1983-1987), es van definir els 10 districtes de la ciutat. El procés es va dur a terme tot respectant els límits dels antics municipis que s'annexionaren a Barcelona —Sants-Montjuïc, les Corts, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia, Horta-Guinardó, Sant Andreu, Sant Martí—, així com la ciutat antiga —Ciutat Vella— i la primera corona —l'Eixample—. Atenent els

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/barcelona-i-els-districtes>

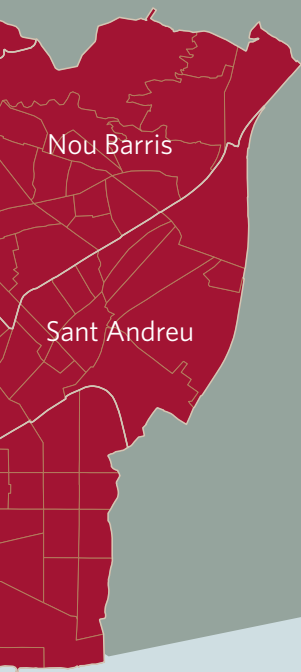

nous barris que, al llarg de les dècades anteriors havien crescut amb els moviments migratoris, es va crear també el districte de Nou Barris.

Els deu districtes es van dotar de Consells, als quals eren presents tots partits polítics que formaven part del consistori i on, per fomentar la participació ciutadana en la presa de decisions, es permetia la participació de les entitats veïnals. A més, es van organitzar Comissions per àrees, que tenien la funció d'intermediàries entre els veïns i veïnes i les àrees centrals o regidories de l'ajuntament barceloní.

El municipalisme democràtic d'aquells anys va consolidar un model de gestió i organització de ciutat que havia apostat per descentralitzar la presa de decisions i, d'aquesta manera, apropar els centres de poder als ciutadans.

Barcelona i el moviment veïnal

TAULA-DEBAT AMB: **Fernando Pindado**, president de l'Associació de Veïns de Ciutat Meridiana entre 1978 i 1981 i expert en participació ciutadana; i **Andrés Naya**, activista veïnal de Nou Barris i membre de la FAVB

PRESIDIDA PER: **Eugeni Forradellas**, president de l'Associació Consell de Cent i regidor de l'Ajuntament entre 1995 i 2007 (ICV)

MODERADA PER: **Germà Vidal**, regidor de Sant Andreu entre 1979 i 1991 (PSC)

25 | abril | 2019

[Dels ponents s'indiquen només les dades vinculades al tema de cada sessió. No es recullen totes les seves altres responsabilitats i càrrecs]

Als primers anys de democràcia, els barris ja feia anys que estaven organitzats. El moviment veïnal va contagiar la seva vitalitat als districtes. Aquest impuls ciutadà va ser clau per dissenyar i desenvolupar els programes d'actuacions dels primers consistoris democràtics.

En la dècada dels setanta, a Barcelona no eren vius tan sols els moviments obrers i estudiantils. El moviment veïnal, que reivindicava el dret a la ciutat des dels barris, es va convertir en l'embrió d'allò que haurien de ser les futures associacions de veïns i veïnes. El moviment veïnal, que durant els darrers anys de la dictadura va trobar formes i mecanisme d'organització, treballava en un projecte generalista a doble escala: per un costat, millorar

Vídeo de la sessió:
<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/barcelona-i-el-moviment-veinal>

Veïns de la Barceloneta es manifesten per la plaça Poeta Boscà reivindicant els terrenys de la Maquinista i de la Catalana de Gas com equipaments pel barri, 1976. AMDCV

les condicions de vida de les veïnes i veïns als barris, i per un altre, exigir llibertats polítiques i ajuntaments democràtics.

A finals dels setanta, aquest moviment —que representava un teixit associatiu d'una gran densitat, únic a Catalunya— va esdevenir un paraigua per a nombroses lluites. Va ser una escola de democràcia amb capacitat per parlar del barri i de la ciutat, sense deixar de reivindicar un marc polític més ampli, que va defensar el patrimoni i l'espai públic.

Aquesta sessió, titulada “Barcelona i el moviment veïnal”, va donar veu a les persones que es van mobilitzar en els anys previs a les eleccions municipals i va tancar el cicle de jornades *Gent de la Casa Gran. Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983*.

Grup de veïns de la Barceloneta amb pancartes davant de la façana de l'Ajuntament a la plaça Sant Jaume, abril de 1976. AMDCV

Cicles de conferències Gent de la Casa Gran (1977-1983)

Organització: Associació Consell de Cent i Museu d'Història de Barcelona

Coordinació: Eugeni Forradellas, Carme San Miguel i Joan Roca i Albert

Relació de participants

(en ordre alfabètic):

Josep Miquel Abad
Joaquima Alemany
Joan Angelet
Francesc Artal
Albert Batlle
Sara Blasi
Miquel Bonilla
Rafael de Cáceres
Antoni Comas
Juli Esteban
Manuel de Forn
Joaquim de Nadal
Eugeni Forradellas
Joan Fuster i Sobreperere
Juli Garcia Ramon
Ernest Maragall
Cristina Mendoza
Alfredo Morales
Andrés Naya
Fernando Pindado
Rafael Pradas
Joan Roca i Albert
Guerau Ruiz Pena
Carme San Miguel
Guillem Sánchez
Albert Serra
Jordi Sisquella
Joan Antoni Solans
Joan Torres i Carol
Enric Truñó
Carme Turégano
Germà Vidal
Manel Villalante
Eulàlia Vintró

Institut de Cultura de Barcelona

Tinent d'alcaldia de Cicles de Vida, Drets Socials, Cultura i

Educació: M. Eugènia Gay i Rosell

Regidor de Cultura i Indústries Creatives: Xavier Marcé Carol

Gerent de l'Institut de Cultura de Barcelona: Oriol Martí Sambola

Consell d'Edicions i Publicacions de l'Ajuntament de Barcelona

Directora de Comunicació: Pilar Roca i Viola

Directora de Serveis Editorials: Núria Costa Galobart

Edició: Associació Consell de Cent i Ajuntament de Barcelona,
Institut de Cultura, MUHBA (Museu d'Història de Barcelona)

Gent de la Casa Gran.

Testimonis de la transformació de Barcelona, 1977-1983

Textos: Aina Mercader

Documentació: Ana Shelly i Aina Mercader

Revisió general: Eugeni Forradellas Bombardó, Joan Roca i Albert
i Carme San Miguel

Coordinació editorial: Aina Mercader

Revisió lingüística: Jaume Capsada

Disseny i maquetació: Carlos Ortega

Impressió: Gràfiques Ortells

Conferències dels tres cicles organitzats pel MUHBA i
l'Associació Consell de Cent, edició dels vídeos: newdivision.es

Barcelona, novembre de 2023

© de l'edició: Associació Consell de Cent i Ajuntament de
Barcelona, Institut de Cultura, MUHBA (Museu d'Història de
Barcelona)

© dels textos: els autors

© de les imatges: Ajuntament de Barcelona, Arxiu Municipal de
Ciutat Vella (AMDCV), Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB) - Pérez
de Rozas, COAC, Colita

ISBN: 978-84-9156-568-0

DL: B 20352-2023

<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/ca/gent-de-la-casa-gran>

MUHBA 80°
El museu de la ciutadania

MUHBA Llibrets de sala

- 1 Barraques. La ciutat informal
- 2 Barcelona connectada, ciutadans transnacionals
- 3 Barcelona i els Jocs Florals, 1859
- 4 Cerdà i Barcelona. La primera metròpoli, 1853-1897
- 5 Salomó ben Adret de Barcelona, 1235-1310
- 6 Ja tenim 600! La represa sense democràcia
- 7 La revolució de l'aigua a Barcelona
- 8 Murals sota la lupa. Les pintures de la capella de Sant Miquel
- 9 Indianes, 1736-1847. Els orígens de la Barcelona industrial
- 10 Barcelona, vint històries musicals
- 11 L'enginy de postguerra. Microcotxes de Barcelona
- 12 Alimentar la ciutat. El proveïment de Barcelona del segle XIII al segle XX
- 13 Música, Noucentisme, Barcelona
- 14 La bandera de Santa Eulàlia i la seva restauració
- 15 El món del 1714
- 16 Fabra & Coats fa museu
- 17 Monestirs urbans en temps de guerra
- 18 Música, guerra i pau a la Barcelona moderna i contemporània
- 19 La cartografia medieval i Barcelona
- 20 Barcelona a l'antiguitat tardana. El cristianisme, els visigots i la ciutat
- 21 Els jueus a la Barcelona medieval. MUHBA El Call
- 22 Hagadàs Barcelona. L'esplendor jueva del gòtic català
- 23 La casa Gralla. El periple d'un monument
- 24 Primers pagesos BCN. La gran innovació fa 7.500 anys
- 25 Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII
- 26 La ferida d'Hipercor. Barcelona 1987
- 27 El port franc i la fàbrica de Barcelona
- 28 Pere IV. Passatge major del Poblenou
- 29 Crítica i restitució patrimonial en gastronomia
- 30 Barcelona capital mediterrània. La metamorfosi medieval, segles XIII-XV
- 31 La conquesta del litoral, del segle XX al segle XXI
- 32 La ciutat dels polígons. Un itinerari pel Besòs
- 33 Barcelona & Futbol. El gran joc social del segle XX
- 34 Barcelona, port mediterrani entre oceans. El testimoni del vaixell Barceloneta I
- 35 Alimentar Barcelona. Ciutat, proveïment i salut
- 36 El rellotge dels Flamencs, 1576-1864
- 37 Guia breu del MUHBA, el Museu d'Història de Barcelona
- 38 Diari de l'habitatge. Barcelona segle XX
- 39 Protegir Barcelona. Bombers i prevenció d'incendis, 1833-2022
- 40 Allotjar les majories. Barcelona 1860-2010
- 41 Viure a les Cases Barates. Bon Pastor, 1929-2010
- 42 Barcino. La traça de la ciutat antiga

MUHBA 80⁺
El museu de la ciutadania

**Ajuntament
de Barcelona**

**Associació
Consell de Cent**